

BIJDRAGE XIV VAN FRANK MUTTER

Den Haag - Nieuw Eykenduynen : Margot Begemann

Nuenen, 17.03.1841

-

Den Haag, 11.02.1907

Van Vincent van Gogh kunnen we veel zeggen, maar niet dat hij een geluksvogel was. Pechvogel is beter. Ook in de liefde zat het hem tegen. Zo is het niks geworden met zijn grote liefde: Margaretha Carolina Begemann, roepnaam Margot. Margot was de negende uit een gezin van elf kinderen. Haar moeder was Amalia Polixena Schröter (1806-1877), haar vader Ds. Willem Lodewijk Begemann (1804-1876), predikant in Nuenen van 1828 tot 1874. Margot en Vincent leerden elkaar kennen in de zomer van 1884 in Nuenen. Zij, destijds 43, woonde met haar zussen in *Nune Ville*, Berg 24 in Nuenen. Dat was hun ouderlijk huis, in 1874 in 18^e-eeuwse stijl gebouwd in opdracht van vader. Vincents ouders waren hun burens.

korte liefdesgeschiedenis in Nuenen

Ten tijde van hun relatie was Vincents vader dominee in Nuenen, dus in zijn Nuenense jaren moest de destijds 31-jarige Vincent het buurmeisje welhaast ontmoeten. Bovendien was de relatie tussen de ouders van Margot en die van Vincent kennelijk goed, want Margot was heel behulpzaam toen Vincents moeder haar heup brak bij het uitstappen uit de trein naar Helmond. Zo nam Margot een naaiwerk-klasje van haar over. *Toen moet de relatie ontstaan zijn. Alhoewel Margot ongeveer 12 jaar ouder was dan Vincent. Wat op grote bezwaren stuitte bij de zusters van Margot, maar ook slecht gevallen was bij Theodoor van Gogh, de vader van Vincent.* (zie website www.peternagelkerke.nl). Ondanks tegenstand bloeide hun relatie. Ze hadden zelfs trouwplannen. Vincent was toen nog een onbekend schilder, maar Margot geloofde in

zijn talenten.

Maar het ging mis. Naar verluidt kon Margot niet meer tegen de *ziekelijke en lasterlijke aanval van roddels, veroorzaakt door [haar] jaloerse oudere zusters.*

Zij kon de vuige praatjes en praktijken van haar familie niet meer aan en ... nam vergif in.

Tijdens een wandeling viel Margot op de grond, en Vincent schreef in een brief d.d. 16 september 1884 aan zijn broer Theo: *Het was toch anders dan een zenuwtoeval ofschoon het er veel van weg had en ik kreeg plotseling argwaan en zei: 'Heb jij iets ingenomen soms?' Zij schreeuwde 'Ja'.*

Vincent liet haar braken, bracht haar naar een dokter, en ze overleefde. Hij dacht dat ze strychnine had ingenomen, wellicht in een te kleine dosis, of in combinatie met andere middelen die de

giftige werking van strychnine tegen gingen. Uit dezelfde brief: *... ze is direct geëxpedieerd naar een dokter in Utrecht en het heet dat ze op reis is voor de zaak* (Peter Nagelkerke, t.a.p).

Pas in maart 1885 keerde Margot terug in Nuenen, en in december van dat jaar vertrok Vincent naar Antwerpen om verder te studeren aan de Academie.

Nune Ville, Berg 24 in Nuenen met borstbeeld van Margot Begemann 'geliefde van Vincent van Gogh in 1884'

'het gekke menneke van Nuenen'

Dit lijkt een goede plek te melden dat Vincent 'het gekke menneke van Nuenen' werd genoemd toen hij in dat Brabantse dorp enige tijd werkzaam was (Antoon Erftemeijer, *Het oor van Vincent, Merkwaaardige feiten uit de kunstgeschiedenis*, p. 107).

'Gek' lijkt wat ongenueanceerd van die Nuenenaren, want zo gek was Vincent niet.

Om goede redenen signeerde hij reeds in zijn Nuenense tijd zijn werken met 'Vincent', niet met 'Van Gogh'. De reden daarvoor vertelde hij aan zijn schildervriend Anton Kerssemakers: *Van Gogh is zoo'n onmogelijke naam om uit te spreken voor vreemdelingen, als mijn stukken later in Frankrijk of Engeland of waar ook te recht komen, dan wordt die naam zeker toch maar geradbraakt, terwijl heel de wereld den naam Vincent goed kan uitspreken.* (Erftemeijer, p. 109). Vincent had een vooruitziende blik want thans is zijn werk onbetaalbaar, trekken zijn tentoonstel-

lingen enorme bezoekersaantallen, en wordt zijn naam in vele talen geradbraakt. Kortom, geen gekke redenering voor iemand die pas na zijn dood beroemd en verkocht zou worden. Maar ook wel weer iets voor een pechvogel: postmortaal wereldberoemd worden onder de naam die je om goede redenen niet wilde.

Dat 'gekke menneke' zou verbaasd zijn te zien hoe diep Nuenen en hij nu verweven zijn. Jammer dat Pechvogel Vincent niet meer mag meemaken dat Nuenen zowel een Margot Begemannstraat als een Vincent van Goghstraat heeft; beide straten komen samen op het Vincent van Goghplein. Bovendien siert een beeld van Margot de voortuin van haar Nuenense woning 'Nune Ville'. Nu woont daarin een particulier, maar de woning kan op afspraak worden bezocht.

Als symbolische kers op de taart staat schuin tegenover *Nune Ville* een aan Vincent gewijd museum: het *Vincentre*.

Margot Begemann in Den Haag

Van Vincent is veel bekend, van Margot voornamelijk vrij weinig. Volgens vele bronnen verhuisde zij in 1899 naar Den Haag. Omdat daar familie woonde en zij steeds meer moeilijkheden ervoer met Nuenen vanwege de romance met Vincent? In Den Haag woonde inderdaad familie, nl. haar oudste zuster Catharina Maria Christina Begemann. Maar, verrassing, die zuster overleed twee jaar daarvoor, getuige het Haagse overlijdensregister van 15.10.1897, waar onder actenummer 2596 staat, dat: *Catharina Maria Christina Begemann, zonder beroep, wonende alhier op den derden dezer des middags te twaalf uur is overleden, oud zes en zestig jaren, geboren te Nuenen, ongehuwd, dochter van Willem Lodewijk Begemann en Amalia Poluxina Rosina Schröter, beiden overleden.* Zij werd begraven in Nuenen op begraafplaats De Roosdoncken, waarover later meer. Waarschijnlijk is 1899 een verschrijving, een 9 in plaats van een 7. Uit andere actes blijkt namelijk dat Margot in 1897 betrokken was bij afwikkelen (boedelbeschrijving en scheiding) van de nalatenschap van Catharina Maria Christina. Die actes melden dat Margot in 1897 al in Den Haag woonde. Maar we weten nu nog steeds niet wanneer zij naar Den Haag verhuisde.

50/11
Acte van de Notaris J. C. J. van der Vliet, opgedragen door de erfgenamen van de overledene Catharina Maria Christina Begemann, zoon van Willem Lodewijk Begemann en Amalia Poluxina Rosina Schröter, beiden overleden.
De erfgenamen zijn: Margot Begemann, geboren te Nuenen, ongehuwd, dochter van Willem Lodewijk Begemann en Amalia Poluxina Rosina Schröter, beiden overleden.
De overledene is overleden op den elfden dezer, des morgens te half negen uur is overleden, oud vijf en zestig jaren, geboren te Nuenen, ongehuwd, dochter van Willem Lodewijk Begemann en Amalia Poluxina Rosina Schröter, beiden overleden.
De erfgenamen zijn: Margot Begemann, geboren te Nuenen, ongehuwd, dochter van Willem Lodewijk Begemann en Amalia Poluxina Rosina Schröter, beiden overleden.
J. C. J. van der Vliet

October 1897

ACTEN.		AARD EN SOORT DER ACTEN.		NAMEN, VOORNAMEN EN WOONPLAATSEN DER PARTIJEN.	REGISTRATIE.	
NUMMERS.	DATA.	IN MINUTE.	IN ORIGINALI.		DATA.	REGTEN.
	1897			AANWIJZING, LIGGING EN PRIJS DER GOEDEREN.	1897	
459	29	boedelbeschrijving	334	der nalatenschap van Catharina Maria Christina Begemann welke te be Graafschap 5 October 1897 te Nuenen in de die Jacob Klappele te Haerlem met medewerking van Lidgen, Wilhelmus Begemann, Catharina Johanna Begemann en Amalia Poluxina Rosina Begemann.		
				nam. alle de Nuenen Margaretha Catharina Begemann, Hendrik van der Vliet en Johannes Jacob Hendrik Klappele, allen te v. Graafsch.	Nov 2	6.80

Acte 459 boedelbeschrijving der nalatenschap

11
 Mei 1898

ACTEN.		AARD EN SOORT DER ACTEN.		NAMEN, VOORNAMEN EN WOONPLAATSEN DER PARTIJEN.	REGISTRATIE.	
NUMMERS.	DATA.	IN MINUTE.	IN ORIGINALI.		DATA.	REGTEN.
	1898			AANWIJZING, LIGGING EN PRIJS DER GOEDEREN.	1898	
477	6	scheiding	693	der nalatenschap van Catharina Maria Christina Begemann welke te be Graafschap 5 October 1897 te Nuenen in de die Jacob Klappele te Haerlem met medewerking van Lidgen, Wilhelmus Begemann, Catharina Johanna Begemann en Amalia Poluxina Rosina Schröter, beiden overleden.		

Acte 677 scheiding der nalatenschap

Dat Margot in Den Haag woonde en daar stierf blijkt des te meer uit het Haagse overlijdensregister over februari 1907, actenummer 586, waarin staat dat:

Margaretha Carolina Begemann, zonder beroep, wonende alhier, op den elfden dezer, des morgens te half negen uur is overleden, oud vijf en zestig jaren, geboren te Nuenen, ongehuwd, dochter van Willem Lodewijk Begemann en Amalia Poluxina Rosina Schröter, beiden overleden.

Zij werd begraven op de Haagse begraafplaats Nieuw Eyken-duynen, waar haar graf anno 2008 - weliswaar in zeer slechte staat - nog altijd te vinden is. (citaat Wikipedia)

Den Haag - Begraafplaats Nieuw Eykenduynen

Begraafplaats Nieuw Eykenduynen in Den Haag werd in 1891 aangelegd toen begraafplaats Oud Eik en Duinen te klein werd. Beide begraafplaatsen liggen tegenover elkaar aan de Laan van Oud Eik en Duinen, maar het bezoekadres van Nieuw Eykenduynen is Kamperfoeliestraat 2A.

Op de begraafplaats zijn tal van bekende personen begraven, onder wie Willem Kloos, ir. Manusama en Simon Vestdijk. Minder bekend is dat ook Margot Begemann er ligt begraven. De begraafplaats, die nu beheerd wordt door Yarden, ondergaat thans, zomer 2018, een grootscheepse verbouwing. De oude gebouwen zijn gesloopt en maken plaats voor een nieuw multifunctioneel uitvaartcentrum, dat naar verwachting in de loop van 2019 in gebruik zal worden genomen. Begraven blijft mogelijk tijdens de verbouwing.

Margot's graf (1^e klasse, 381) ligt 10 meter rechts van het graf van 'De Koreaan' met het bronzen borstbeeld van diplomaat Yi Jun (1859-1907).

De tekst op haar grafsteen is anno 2018 met een beetje moeite nog te lezen, al is de steen flink verveerd en in stukken. Er staat:

MARGARETHA CAROLINA BEGEMANN
GEB. TE NUENEN 17 MAART 1841
OVERL. TE 'S GRAVENHAGE
11 FEBRUARI 1907

(2005)

(2018)

Nieuw Eykenduynen bevestigde dat zij alleen in dat graf ligt. Zorgpunt is, dat haar graf in beroerde staat verkeert. Omdat haar graf niet voorkomt op enige monumentenlijst is het risico groot, dat het ongemerkt verdwijnt en dat zou jammer zijn. Het grafmonument zelf lijkt niet bepaald bijzonder, dus zal de beschermwaardigheid moeten komen uit de relatie met Vincent van Gogh. Het is aan anderen om daarover te beslissen en er zijn vele mogelijkheden zoals niets doen, geheel opknappen, ruimen of overbrengen naar elders.

Er is een rechthebbende op het graf en deze heeft zeggenschap over wat er met het graf zal gebeuren; de begraafplaats zal diens wens uitvoeren.

Eén van de bovengenoemde mogelijkheden is het overbrengen van Margot naar Nuenen, dat haar al vereerde met een borstbeeld in haar tuin en een naar haar vernoemde straat. Waarom niet naar begraafplaats De Roosdoncken in Nuenen, waar haar ouders rusten in een vak met de naam Begemannhof en vele andere leden van de familie Begemann op de Vierplaats?

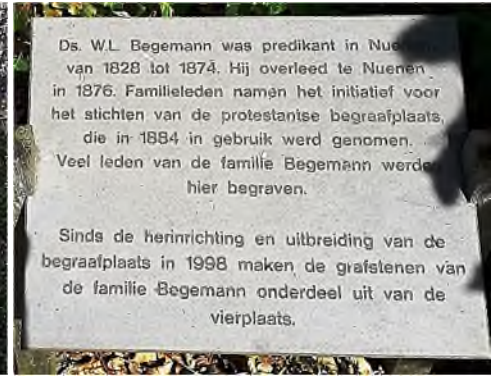
Nuenen - begraafplaats De Roosdoncken

Begemannhof

- ingang De Roosdoncken -

bordje op de vierplaats

Begraafplaats De Roosdoncken ligt net buiten Nuenen aan de Broekdijk 7, vlakbij de molen. Op de vierplaats staat een bordje met de tekst:

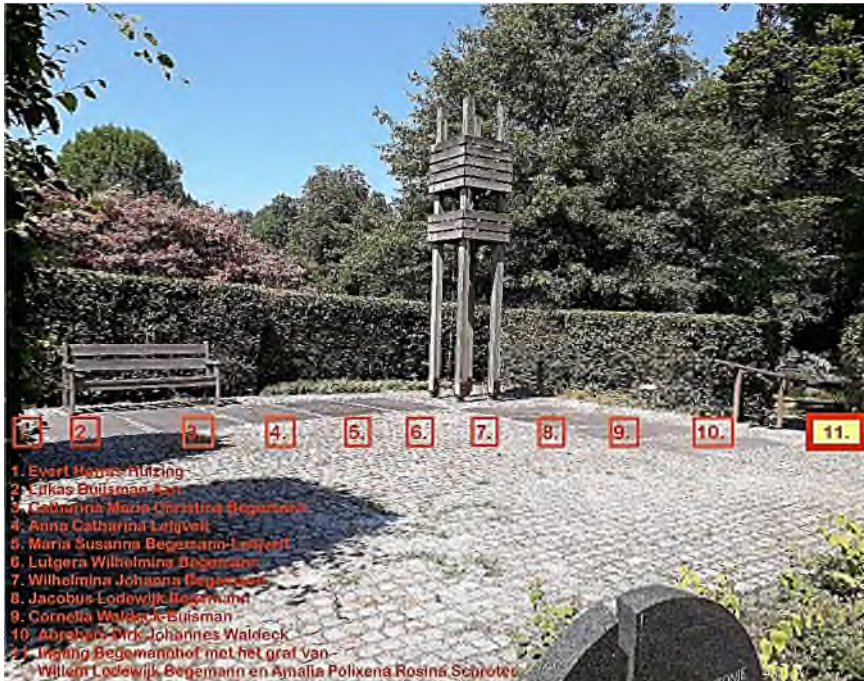
Ds W.L. Begemann was predikant in Nuenen van 1828 tot 1874. Hij overleed in 1876. Familieleden namen het initiatief voor het stichten van de protestantse begraafplaats die in 1884 in gebruik werd genomen. Veel leden van de familie Begemann werden hier begraven.

Sinds de herinrichting en uitbreiding van de begraafplaats in 1998 maken de grafstenen van de familie Begemann onderdeel uit van de vierplaats.

De grond van De Roosdoncken werd in 1884 beschikbaar gesteld door de heer J.W. Begemann aan de Reformatorische gemeente Nuenen,

thans PGN Protestantse Gemeente Nuenen, met de bedoeling daar een begraafplaats te stichten. Vraag is of het echtpaar Begemann, al in 1876 en 1877 overleden, daar toen al begraven lag in een 'familiegraf op eigen grond' (waaraan destijds gemakkelijk te voldoen was) of dat ze aanvankelijk op de Algemene Begraafplaats aan de Tomakker zijn begraven, waar nu nog Theodorus van Gogh, de vader van Vincent, begraven ligt. Hun graf ligt nu op het oudste deel van de begraafplaats, op de Begemannhof.

In 1997 vond een uitbreiding plaats, waarbij ook de Vierplaats werd aangelegd, waar de klokkenstoel staat en waar tien grafzerken liggen van de geruimde graven van de familie Begemann. Er is nog plek voor het graf van Margot Begemann.

de vierplaats met de graven van de familie Begemann

de grafzerk van de ouders Begemann

Blijft wel de vraag hoe Margot het zelf zou vinden 'thuis' te komen in Nuenen bij haar familie?